

Analyzing the Effects of Re-use on Interior Spaces in İspirtothane Building, Istanbul

Huseyin Emre Engin
Department of Engineering and Architecture, Avrasya University
PO box 61080, Trabzon, Turkey
E-mail: emrengin@hotmail.com

Hamiyet Ozen
Department of Architecture, Karadeniz Technical University
PO box 61080, Trabzon, Turkey
E-mail: hamiyeto@hotmail.com

This research is prepared from a PhD thesis titled 'A Proposal Method For Analyzing The Effects on Re-Use of Historical Buildings: A Case Study on Industrial Building in Istanbul' completed by the first author in the Institute of Science and Technology, Karadeniz Technical University.

Abstract

Re-use of buildings and their surroundings with different functions considering contemporary comfort conditions and in this way, their integration with the city and its new environments is now one of the current issues that attract the interest of designers. But, non-compliant function selection and then repair techniques, the materials used and the irreversible interventions such as new inserts, cause significant changes in the interior of the building, affect the quality of the building. These approaches, which completely ignore the identity of buildings, undermine their original characteristics and it also destroys the values of being a cultural assets.

Based on the assumption of this problem, the aim of this study is to determine the effects of re-use interventions to the interior space in the 'İspirtothane Building', which is a significant example of 'Istanbul Industrial Buildings', which is registered as immovable cultural assets as industrial heritage. The findings obtained at the end of the study were discussed in terms of generally accepted conservation principles and recommendations were made for future applications.

Keywords: Protection, Renovation, Reuse, Istanbul Industrial Building, İspirtothane Building

DOI: 10.7176/JSTR/5-4-26

İstanbul İspirtothane Binasının Yeniden Kullanımında İç Mekâna Etkilerin İncelenmesi

Özet

Kültür varlığı olan yapıların ve çevrelerinin çağdaş konfor koşulları dikkate alınarak farklı işlevlerle yeniden kullanılması ve bu sayede kente ve yeni çevreleriyle bütünleştirilmeleri, günümüzde tasarımcıların ilgisini çeken güncel konular arasında yer almaktadır. Fakat yapıyla uyumlu olmayan işlev seçimi, bunun akabinde uygulanan onarım teknikleri, kullanılan malzeme ve yeni ekler gibi geri dönüşü olmayan müdahaleler yapı iç mekânında önemli değişimlere sebebiyet vermekte, yapının niteliğini etkilemektedir. Yapıların kimliğini tamamıyla göz ardı eden bu yaklaşımlar, özgün özelliklere zarar vermekte ve kültürel varlık olma değerlerini yok etmektedir.

Bu sorunun varsayımından yola çıkılan çalışmada önerilen yöntemle, endüstri mirası kapsamında tescil edilerek taşınmaz kültür varlıkları olarak değerlendirilen 'İstanbul Endüstri Yapılarının' önemli bir örneği olan 'İspirtothane Binasının' günümüzde farklı işlevle yeniden kullanımı nedeniyle maruz kaldığı müdahalelerin iç mekânına etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda elde edilen bulgular genel kabul gören koruma ilke ve yöntemleri açısından değerlendirilerek tartışılmış ve gelecekteki uygulamalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Koruma, Yenileme, Yeniden Kullanma, İstanbul Endüstri Yapıları, İspirtothane

1. Giriş

Yapıların sonsuza değin ilk yapıldıkları amaç ve koşullarda varlıklarını sürdürebilmeleri ve hiçbir değişime uğramadan saklanmaları olası değildir. Ait oldukları dönem ve bağlamın etkisiyle şekillenen yapılar, değişen yaşam biçimi ve insan ihtiyaçlarına bağlı olarak sosyal, ekonomik ve fiziksel koşullarda meydana gelen farklılıklar nedeniyle beklenen performansı karşılayamaz duruma gelerek özgün işlevlerini kaybetmektedirler. Bu gibi durumlarda düzenli bakım ve onarımdan yoksun kalarak yıpranmaya başlayan yapıların, farklı işlevlerle değerlendirilerek yeniden kullanılması, korumanın bir boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır (Altınok, 1998).

Yeniden kullanım çalışmalarında tarihi yapıların değerlerinin ve karakteristik özelliklerinin olumsuz etkilenmemesi için, öncelikle yapıların mimari özelliklerine uygun işlevler seçilmesi, yapıların taşıyamayacağı, içinde ve dışında köklü müdahaleler gerektirecek işlevlerin seçiminden kaçınılması gerekmektedir. Dolayısıyla amaçlanan şeyin özgün yapının korunması olduğu unutulmamalı ve yeni işlev bu doğrultuda sadece bir araç olmalıdır (Ahunbay, 1997). Çünkü yapının eski değerinin yaşatılması; okunabilir, görünebilir, algılanabilir hale getirilerek tarihi belge değerinin korunarak ortaya çıkarılması mümkün olmaktadır (Fielden 2003).

Yapıların yeniden kullanılmaları yoluyla gerçekleştirilen koruma yaklaşımlarında, müdahalelerin sınırları yasalar ve ilke kararları ile belirlenmiş olmasına rağmen, özellikle ikinci grup yapılarda cepheye yansımaya bazı değişikliklere izin veriliyor olması bir takım sorunları da beraberinde getirmektedir (Madran, Özgönül 2005). Tasarımcının bilgi birikimi ve deneyiminin yeterli olmamasının yanı sıra yapının özgün durumuyla ilgili yeterli araştırma yapılmaması, mimari özelliklerinin dikkate alınmaması; bu bağlamda seçilen işlev, uygulanan onarım teknikleri, kullanılan malzeme ve yeni ekler gibi geri dönüşü olmayan uygulamalar yapı iç mekânında önemli değişimlere sebebiyet vermekte, yapının niteliğini etkilemektedir. Yapıların kimliğini tamamıyla göz ardı eden bu yaklaşımlar, özgün özelliklerine zarar vermekte ve kültürel varlık olma değerlerini de yok etmektedir.

Bu sorunun varsayımıyla yapılan çalışmada, farklı işlevlerle yeniden kullanılan yapıların yeniden kullanılmaları nedeniyle maruz kaldığı müdahalelerin iç mekânına etkisinin tespit edilmesi amacıyla geliştirilen yöntem, endüstri mirası kapsamında tescil edilerek taşınmaz kültür varlıkları olarak değerlendirilen 'İstanbul Endüstri Yapılarının' önemli bir örneği olan 'İspirtohane Binası' üzerinde uygulanmış ve çalışma sonunda elde edilen bulgular genel kabul gören koruma ilke ve yöntemleri açısından değerlendirilerek tartışılmış ve gelecekteki uygulamalar için öneriler sunulmuştur.

2. Koruma ve Yeniden Kullanım

2.1. Koruma Kavramı

Alsaç (1995) koruma kavramını herhangi bir nesne ya da olguyu elden geldiği kadar bozulmadan, o andaki durumunda tutmaktır diye tanımlar ve yalnız nesnelere değil, kültür varlığı kapsamına giren gelenek, görenek, töre, tören gibi halk bilimsel olguların devamlılığının sağlanmasının da koruma çalışmaları içinde düşünülebileceğini ifade eder (Alsaç, 1995). Dünya Mirası Anlaşması çerçevesinde ise koruma kavramı; "anıt, yapı grupları ve sitler ile tanımlanan, kültürel mirası anlamak; malzemesinin korunmasını sağlamak ve gerekli olduğu halde tanıtımı, restorasyonu ve gelişimi için kullanılan yöntemlerin tümü" olarak tanımlanmaktadır (Omay Polat ve Can, 2008).

2.2. Korunması Gerekli Yapı Kavramı

Önemli olaylara sahne olan veya arkeoloji, tarih, sanat bakımından bir önemi ve özelliği bulunan, korunması ve değerlendirilmesi gerekli her türlü taşınmaz mimari eserler ve aynı nitelikteki heykeller "anıt" diye adlandırılır. Genişletilmiş anıt kavramı 1970'lerde türetilen bir terimle, "kültürel miras" olarak adlandırılmış ve anıt, yapı grupları, sitler olmak üzere üç bileşenden oluşan bir bütünün ögesi olarak yeniden tanımlanmıştır (Ahunbay, 1997). Anıtsallıktan uzak olsalar da, tümüyle işlevsel amacı olan gündelik yaşama ait yapılar da uzun bir süre geçtikten sonra, toplumsal tarihe ait bir bileşen olarak değer kazanmakta ve korunması gerekli yapılar olarak koruma kapsamına alınmaktadır (Alsaç, 1995).

2.3. Korunması Gerekli Yapıların Yeniden Kullanımları

Zaman içerisinde değişen yaşam koşulları, bu koşulların doğurduğu yeni ihtiyaçlar ve buna bağlı değişen mekanlar ve çevreleri günümüze ulaşan yapıların işlevlerinin de değişmesine sebebiyet vermektedir. Bu nedenle günümüze ulaşan yapıların çok azı başlangıçta amaçlanan işlevini sürdürebilmektedir. Han, hamam, kervansaray, manastır gibi yapı türleri buldukları çevrede bu işlevi sürdüremediklerinden kullanım dışı kalırken, konut, otel, vb gibi yapılar ise günümüz konfor koşullarını sağlayamadıkları için,

endüstri yapıları vb. gibi üretim yapılan tesisler ise standart altı kaldıklarından işlevsel olarak eskiyerek terk edilmektedir.

İşlevini yitirdiği için terk edilen eski yapı düzenli bakım ve onarımdan yoksun kalmakta ve bu durum yapının eskimesine ve tahrip olmasına sebebiyet vermektedir. Bu durumda önemli özellikleri nedeniyle simgesel anlam ve değer taşıyan bu yapıların, anlamsal ve işlevsel açıdan uygun işlevlerle yeniden kullanılmaları gerekmekte, bu şekilde çağdaş yaşam içerisine adapte edilmeleri sağlanmalıdır.

Tarihi yapının farklı bir işlevle yeniden kullanılmasında ki amaç; yapıyı yeniden hayata kavuşturmak, işlevsel içerik kazandırmak, toplumsal ilişkilerin daimi bir mekan düzeni içerisinde geliştiği düşüncesi ile yapıyı topluma yararlı kılmak, çevrenin ondan yararlanmasını sağlamak olmalıdır (Başa, 2002). Yeniden kullanımın kültür varlığının devamlılığı için bir araç olduğu unutulmamalı, asıl amacın yapıyı korumak olduğu düşüncesinden uzaklaşılmalıdır. Bu nedenle de yeniden kullanım çalışmalarında tarihi yapıların özgün değerlerinin, karakteristik özelliklerinin olumsuz etkilenmemesi için, öncelikle yapıların mekan kurgusuna uygun işlevler seçilmesi, yapılara ağır gelebilecek, içinde ve dışında köklü müdahaleler gerektirecek işlevlerin seçiminden kaçınılması gerekmektedir (Ahunbay, 1996). Bu durumlarda en ideal çözüm, yapının ilk işlevine yakın veya ilk işlevin kurgusuna uygun bir işlevle yeniden kullanılmasıdır. En az değişiklik, çağdaş konforun sağlanması ve geliştirilmiş bakım programları yapıyı bir bütün olarak korumak ve günlük yaşama sunmak için yeterlidir (Ersen, 1992).

2.4. Yeniden Kullanımda Müdahale İlkeleri

Yeniden kullanım uygulamalarında uluslararası yaklaşım geriye dönüle bilirliktir. Bu da genellikle yeni eklerin, bağımsız bir kurgulamayla eski strüktüre zarar vermeden yapılması, eklenen yeni elemanların kaldırılabilceğini öngören bir proje hazırlanmasıdır. Bu davranış, ileride başka koşullarda, yapının yine bugün bulunduğu duruma döndürülmesi amacını içermektedir. Tarihi ve estetik değeri yüksek, kültür ve sanat tarihindeki statüsü belli bir yapının restorasyonu, yeni bir işlevle de olsa 'geriye dönebilir' ilkesine göre yapılmalıdır. Restorasyonda amaç özel bir estetik ve kültür mesajını, bir uygarlık birikimi olarak geleceğe bırakmak olmalıdır. Yeni bir işlev verilerek kurtarılan yapı, gelecekteki yeni incelemeler, değerlendirmeler için de hazır olmalıdır (Kuban, 2000).

Yeniden kullanımda müdahalelerin nitelik ve nicelikleri açısından günümüze kadar birçok ilkeler ortaya konmuştur. 1877'de William Morris'in ortaya koyduğu aynı zamanda S.P.A.B. (Society for the Protection of Ancient Buildings) adlı derneğin bildirgesinde yer alan ve bugünkü çağdaş restorasyonun temelini oluşturduğu düşünülen ilkeler, 18. yüzyılın sonlarında İngiltere de doğan 'her müdahalenin kendi dönemini yansıtmaya gereği' tartışmalarını ortak bir sonuca bağlaması açısından önemlidir. Özgün yapıya müdahalelerde eski ile yeni farkının tamamıyla ortaya konacak şekilde yapılması ve bunun için eski ve yeni malzemelerin dürüstçe göz önüne serilmesinin vurgulandığı ilkelerde orijinalini taklit eden malzeme ve mekan biçiminden kaçınılması, orijinalmiş gibi yapılmaması gerektiği özellikle vurgulanmaktadır (Dayev vd. 1988).

Yine 1980'li yıllarda restorasyon çalışmaları için önemli bir yapıt olarak kabul edilen ve Bernard M. Feilden'in tarafından yayınlanan Conservation of Historic Buildings adlı kitapta ise koruma çalışmalarında ağırlıklı olarak yapının belge niteliğinin korunmasının altı çizilmiş, müdahalelerin mümkün olduğu sürece geriye dönülebilir şekilde yapılması, ileride yapılacak yeni bir müdahaleye engel olmaması ve yapının tarihi verilerine sonradan ulaşmaya engel olmaması gerektiği vurgulanmıştır (Feilden 2003).

2.5. Yeniden Kullanımda Müdahale Yaklaşımları

Yeniden kullanımda özgün yapıya müdahale yaklaşımlarını üç başlık altında toplayabiliriz;

- Taklit etme
  - Yorumlama (Benzer Yaklaşım)
  - Zıtlık (Kontrastlık)
- a. **Taklit Etme:** Özgün yapının mimari elemanlarının renk, doku, malzeme ve yapım teknolojisi gibi özelliklerini olduğu gibi kullanarak zamanın ruhunu doğru biçimde yansıtamaması ve yapının inşa edildiği dönemle ilgili yanlışlama yaratması sebebiyle olumsuz bir tasarım tavrı olarak kabul edilmektedir. Hangi işlemin ne zaman yapıldığını gizlemesi, bugün yapılmasına rağmen geçmişte yapılmış gibi gösterilmesi ve özgün yapıyla ilgili yanlışlamalar oluşturması nedeniyle geçmişe saygı duymak, onu korumak yerine, ona zarar verebilmektedir. Kendi içinde yaratıcılıktan yoksun bir prensibe sahip olan taklit yaklaşımı bu haliyle de ancak özgün yapının değerini düşürmektedir (Engin, 2009).

- b. Yorumlama (Benzer Yaklaşım):** Bu yaklaşım ise geçmişin bugünün diline uyarlanması çalışmalarınıdır. Mevcut mimari dokuyla, yeni dokunun, kütle hareketi, gabari, açıklık oranları, malzeme seçimi, renk vb gibi öğelerle referans verdiği; ancak onu birebir taklit etmediği bir tavrıdır. Bu tasarım yaklaşımda fiziksel açıdan özgün yapıyla benzeşmeler olmasına rağmen günün teknolojileriyle uygulanması açısından zamanın ruhunu da yansıtmaktadır (Engin, 2009).
- c. Zıtlık (Kontrastlık):** Özgün yapının mimari elemanlarıyla, renk, doku, malzeme ve yapıım teknolojisi açısından tamamen farklılaşan yeni tasarımlar zıt tasarım yaklaşımlarıdır. Zıt tasarım yaklaşımları mevcut doku içinde öne çıkarak dikkat çekerler. Tarihi dokuyla karşıtlık ilişkisi üzerinden bütünleşmeyi sağlayan bu tavır yapıldığı dönemi en net şekilde tanımlamaktadır. Eski ile yeniyi bir arada sergileyerek iki farklı dönemin özelliklerini de net biçimde yansıtmaları açısından önem kazanan zıt tasarım yaklaşımı 'çağdaş koruma kuramı' açısından yaygın olarak tercih edilen bir yöntemdir (Engin, 2009). Geçmiş dönemlerde Carlo Scarpa, Ignazio Gardella, Pierre Chareau, Bernard Bijvoet, Hans Dollgast gibi mimarlar yapıların yeniden kullanımlarında öykünme yerine "eski" ile "yeni"yi yan yana koymayı tercih ederek karşıtlığı ilke edinmişlerdir (Powel, 1999).

3. Materyal ve Metot

3.1. Çalışma Alanı

Günümüzde özgün işlevinden farklı 'Kültür Merkezi ve Müzik Okulu' olarak yeniden kullanılan İstanbul Bakırköy'de ki 'İspirtohane Binası' örnek çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Öncelikle yapıyla ilgili literatür çalışması yapılmış, yapının tarihçesi, mimari özellikleri ve geçmişten günümüze kullanımı araştırılmış, rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri incelenmiş, bina içerisinde tespitler ve fotoğraflamalar yapılarak analiz için gerekli dokümanlar tamamlanmıştır.

3.1.2. Bakırköy İspirtohane Binası

a. Konumu ve Mimari Özellikleri

İspirto Fabrikası olarak da bilinen İspirtohane Binası, İstanbul ili Bakırköy ilçesi Ataköy 7.-8. Mahalle, 5178 Pafta, 1185 Ada, 1 Parsel üzerinde, resmi kayıtlara göre 11947 m²'lik bir alanda konumlanmıştır (Şekil 1) (Akin, Kahya, Salman, 2002).

Şekil 1. İspirtohane'nin konumunu gösteren uydu görüntüsü (Bakırköy Musuki Vakfı, 2009) (solda) ve İspirtohane'den genel görünüm (sağda).

Dumansız barutu yıkamak için gerekli olan ispirtoyu/eteli elde edebilmek amacıyla 1917 yılında inşa edilmiş dönemin ilk ispirto fabrikasıdır. Yapıldığı dönemde İstanbul Baruthane yapı kompleksi içinde yer alan ve bu kompleksten günümüze ulaşan iki yapıdan biri olan İspirtohane Binasında ülkenin barut ihtiyacını karşılamak üzere savaş yıllarının yiyecek sıkıntısına rağmen nişastalı maddelerin (özellikle mısır) işlenmesiyle ispirto üretimi gerçekleştirilmiştir (İTÜ Mimarlık Fakültesi İspirtohane Ekibi, 2000).

Kullanımına ne zaman son verildiği kesin olarak bilinmeyen yapının İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nda bulunan dosyasındaki belgelerden vergi itibar yılının 1959 olduğu görülmektedir (İTÜ Geliştirme Vakfı Ar-Ge İşletmesi, 1998). 1958-59 yıllarında Türkiye Emlak Kredi Bankası'nın toplu konut yerleşmesini planladığı alanda kalması nedeniyle yerleştiği yaklaşık 4 milyon metrekarelik araziyle birlikte adı geçen kurumun mülkiyetine geçen yapı bu kurum tarafından 24.10.1986 tarihinde 23 yıl süre ile restoran olarak kullanılmak üzere Hasır Gıda Sanayi'ne kiralanmıştır. Bu amaçla hazırlanan restorasyon projesiyle yapının özgünlüğünü büyük ölçüde ortadan kaldıran yeni müdahaleler, kurul onayı alınmadan hızla uygulamaya geçirilmiş, yapıda geri dönüşü zor, olumsuz değişiklikler yapılmıştır. Ancak yapılan bu izinsiz müdahaleler yüzünden yapının kullanıma açılması için ilgili

Koruma Kurulu'ndan gerekli izinler alınmadığı için restorasyon çalışmaları yarım kalmıştır. En son Bakırköy Belediye Başkanlığı tarafından 1997 yılında Emlak Bankası'ndan 49 yıllığına kiralanılan yapı için İTÜ Mimarlık Fakültesi'ndeki çeşitli disiplinlerden (restorasyon, mimari tasarım, yapı ve şehircilik) öğretim üyelerinin katılımıyla 1997-98 yıllarında rölöve, restitüsyon, restorasyon ve yeniden kullanımı projeleri hazırlanarak, Bakırköy İspirtohane Binası Kültür Merkezi ve Müzik Okulu olarak 9 Mayıs 2000'de kullanıma açılmıştır (Akin, Kahya, Salman, 2002).

914 m² alana sahip dar uzun bir dikdörtgen taban üzerine oturan tek bir kütlede oluşan yapı, dört yönde çevreleyen avlu duvarlarıyla yine dikdörtgen biçimli bir alanda konumlanmaktadır. Kısmi bodrum, giriş katı ve üst kattan oluşan yapının toplam kullanım alanı 1920 m²'dir. Yapının dış duvarları avlu duvarları gibi kaba yonu taş ve tuğla olarak örülmüş, almaşık bir düzen sergilemektedir. Yapı, batı cephesindeki ana giriş aksını vurgulayan iki katlı giriş holü ve onun kuzey ve güneyinde yer alan yan mekânlardan oluşmaktadır. Yan mekânlar özgün halinde tek eğimli ahşap çatıyla örtülüyken, ana mekân iç mekândan da algılanabilen çelik kolonların taşıdığı çelik kirişler üzerine oturan kuzey-güney yönünde iki eğimli ahşap makaslı çatı sistemli bir çatı ile örtülmüştür. Yapının giriş katı ve üst kat seviyelerinde düz atkılı / lentolu ve şevli pencere düzeni vardır. Cephelerin önemli öğelerinden biri üst katta ve yan giriş mekânlarında bütün yapıyı dolaşan özgün taş saçak silmesidir (İTÜ Geliştirme Vakfı Ar-Ge İşletmesi, 1998).

b. Yeniden Kullanımı

Binanın ana girişinin olduğu mekân, giriş holü ve çok amaçlı salona fuaye hizmeti verecek alan olarak düşünülmüş, kuramsal derslerin yapılabileceği değişik büyüklükte derslikler ve çalışma/prova salonları da bu katta yer almıştır (Şekil 2). Giriş holüne eklenen merdivenle ulaşılan birinci kat orta holü ise sürekli ve geçici sergileme alanı olarak planlanmış, prova/çalışma salonu ve çalışma atölyeleri ile öğretim üyelerine ait odalar bu katta yer almıştır. Bodrum katta ise çalışma ve prova salonları ile yönetim ofisi planlanmıştır (Akin, Kahya, Salman, 2002).

Şekil 2. İspirtohane'nin giriş katı güney bölümünün restorasyondan öncesinde (solda) (İstanbul 2 nolu KVKK arşivi, 1998) ve dersliklerin bulunduğu alan olarak kullanılan restorasyon sonrasında (sağda) görünümler.

c. Yeniden Kullanımında Yapılan Müdahaleler

Şekil 3. İspirtohane'nin önceki restorasyonunda aldığı ekler (solda) (İstanbul 2 nolu KVKK arşivi, 1998) ve eklerin temizlendiği günümüzden görünüm (sağda).

İspirtohane'ye ilişkin restorasyon kararlarında yapının geçirdiği tarihsel sürece yönelik verilerle oluşturulan restitüsyon çalışmaları ve yapının mevcut durumu esas alınmış, yapının kullanımı sürecinde zamanla aldığı eklerin belge olarak aynen korunması, 1990'larda yapılan ve yapının özgün kimliğini büyük ölçüde zedeleyen niteliksiz müdahalelerin ise restorasyon ilkeleri doğrultusunda kaldırılması şeklinde öngörülmüştür (Şekil 3) (Akın, Kahya, Salman, 2002).

Avlu duvarlarındaki açıklıklar kapatılmış, avluya inşa edilen betonarme platform ve platformlara ulaşan merdivenler ile müstemilat niteliğindeki ek binalar yıkılmıştır. Yine yan kanatların üzerine getirilen kat ve külah biçimindeki yeni üst örtüler, giriş cephesi üst katına yapılan betonarme çıkma ve çatıya önerilen yeni biçim ve yapının özgün görünümünü tümüyle değiştiren çatı pencereleri kaldırılarak, özgün olmayan ve tarihi yapının görünümünü etkileyen, sonradan eklenmiş niteliksiz ekler temizlenmiştir. Zemin kat ile birinci katı, özgün volta döşemenin bir kısmının boşaltılmasıyla birbirine bağlayan büyük betonarme merdiven ve son dönemde eklenen yan cephe döşemeleri gibi özgün olmayan ekler işlevsel ve yapısal nedenlerle mevcut haliyle bırakılmıştır (Şekil 4) (İTÜ Geliştirme Vakfı Ar-Ge İşletmesi, 1998).

Şekil 4. İspirtohane'nin önceki restorasyonunda özgün volta döşemenin bir kısmı boşaltılarak eklenen betonarme merdivenin restorasyon öncesindeki (solda) (İstanbul 2 nolu KVKK arşivi, 1998) ve sonrasındaki görünümü (sağda).

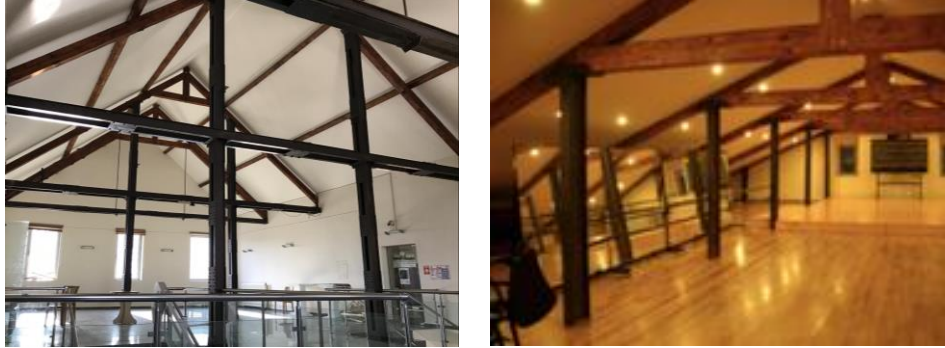
Bugün mevcut olmayan özgün elemanlar yapısal verilere dayanılarak yeniden değerlendirilmiş, son dönemde değiştirilen pencere boyutları özgün haline getirilmiş, üst örtüye eklenen çatı pencereleri kaldırılarak yeniden değerlendirilmiş, doğu cephesine çıkma eklenmiştir (Şekil 5). Özgün halinde var olduğu belirlenen bu çıkmanın tam olarak restitüsyonu yapılamadığından, çağdaş malzeme ile uygulanmış ve günümüz eki olduğu vurgulanmıştır. Giriş holü kuzey ve güney mekanı duvarlarındaki açıklıklar, özgün açıklık izleri algılanabilecek şekilde kapatılmıştır (Akın, Kahya, Salman, 2002).

Şekil 5. İspirtohane'nin günümüze ulaşmadığı için çağdaş malzemelerle yeniden yapılan çıkmasının yer aldığı doğu cephesinin restorasyon öncesi (İstanbul 2 nolu KVKK arşivi, 1998) (solda) ve sonrası (sağda) görünümü.

Metal taşıyıcı elemanlar, volta döşemeler, ahşap çatı konstrüksiyonu, avlu ve binanın dış beden duvarlarındaki almaşık duvar örgüsü ve derzleri, pencereler üzerindeki tuğla kemerler gibi; özgün elemanlar sağlamlaştırılmış, temizlenmiş ve bozulmuş detaylar özgün haline uygun biçimde düzeltilmiştir. Yapı iç duvarlarında önceki işlev önerisinde uygulanmış çimento sıvalar sökülerek,

yapının özgün haline uygun iç iklim kontrolü yapılabilecek alçı sıva uygulaması yapılmıştır. Ahşap çatı elemanlarının çürüklük mantarlı kısımları temizlenmiş, ilaçlama yapılmış ve eksik kısımlar bütünleştirilmiştir (Şekil 6). Kiremit altı tahtaları çürüklük mantarı nedeniyle tümünden değiştirilmiştir (Akın, Kahya, Salman, 2002).

Şekil 6. İspirtohane'nin geçici sergi alanı (solda) ve prova odalarında ki (sağda) sağlamlaştırılarak korunan çatı makaslarından görünüm;

Yeni işleve yönelik olarak, kuzey avlu duvarına kafe/kantin olarak kullanılacak bir ek yapı ile iç mekân düzenlemelerinin gerektirdiği ayırıcı duvar, kapı, tavan vb. yeni mimari elemanların tasarlanması gibi yeni verilecek işleve uygun ekler ve elemanlar tasarlanmıştır (Şekil 7) (Akın, Kahya, Salman, 2002).

Şekil 7. İspirtohane'nin avlusunda çözümlenen kafe/kantin (solda) ve günümüze ulaşmadığı için cam kanatlarla yenilenen giriş kapısından (sağda) görünüm.

3.2. Analiz Yöntemi

Tarihi yapıların yeniden kullanımında iç mekâna etkilerin tespit edilmesine yönelik analiz tabloları, morfolojik yaklaşım yöntemlerinden morfolojik kart tekniğinden yararlanılarak geliştirilmiştir. İki boyutlu tabloların, bir boyutunda mimari elemanlar diğer boyutunda ise yeni işlevleri nedeniyle mimari elemanlara olası müdahaleler yer almış, böylece her bir yapı için tercih edilen uygulama yaklaşımları tespit edilerek birbirleriyle karşılaştırılmalarına olanak sağlanmıştır (Engin, 2009).

Yapılara yeni işlevi nedeniyle yapılan müdahalelerin; yapıların özgün mekânsal kurgusu ile özgün mimari strüktür ve elemanlarına etkilerinin analiz edilmesi amaçlanarak geliştirilen yöntemde iki aşama belirlenmiş, birinci aşamada literatür çalışması ile yapıların tarihsel gelişimi, mimari özellikleri, yeniden kullanım programı ve bu kapsamda yapılan müdahaleler hakkında bilgiler derlenmiş, ikinci aşamada ise ilk aşamada elde edilen veriler, yapıların yeniden kullanımlarında maruz kaldıkları olası müdahalelere bağlı olarak hazırlanan tablolarla analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu anlamda üç farklı analiz tablosu hazırlanmıştır;

- Uygulanan müdahale yöntemlerinin analizi (Tablo 1)
- Mekânsal kurguya müdahalelerin analizi (Tablo 2)
- Mimari strüktür ve elemanlara müdahalelerin analizi (Tablo 3)

Çalışma kapsamında incelenen yapılara müdahalelerin eylem alanlarına göre olası farklı etkilerini de tespit edebilmek amacıyla 5 farklı eylem grubu belirlenmiş ve bulgular bu başlıklar altında değerlendirilmiştir. Buna göre,

- Sirkülasyon Mekânları: Giriş ve mekânlar arasındaki bağlantıyı sağlayan ortak alanlar
- Ortak Kullanım Mekânları: İşlev programına bağlı olarak tüm kullanıcılara yönelik düzenlenen fuar, sergi, konferans salonu, kütüphane, çok amaçlı salonlar vb. gibi alanlar
- Özel mekânlar: İşlev programına bağlı olarak sadece belirli kullanıcılar için düzenlenen yönetim odaları, idari birimler vb. gibi kişiye özel alanlar
- Sosyal ve Rekreatif Mekânlar: Yapının işlevine katkıda bulunan sosyal aktiviteler için düzenlenmiş, dinlenme alanları, restoran, kafeterya vb. gibi alanlar
- Islak Mekanlar: Mutfak, Banyo, Lavabo vb gibi hizmet mekânları

olarak sınıflandırılmıştır (Engin 2009).

3.3. Yapının Analizi

Çalışmanın bu aşamasında İspirtohane yapısına restorasyon çalışmalarında uygulanan müdahale yöntemleri Tablo 1 ile tespit edilmiş, ardından Tablo 2 ile Mekânsal Kurguya Müdahale analizleri, Tablo 3 ile de Mimari Strüktür ve Elemanlara Müdahale analizleri yapılmıştır.

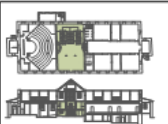

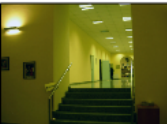

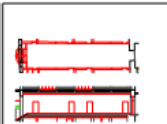

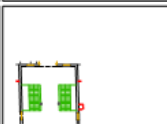

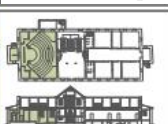

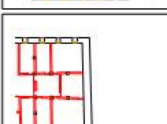

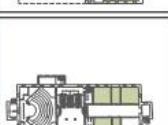
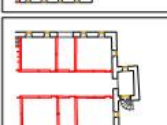

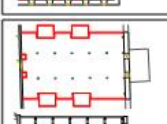

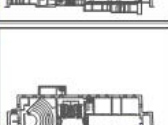

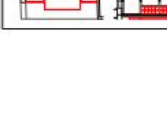
Tablo 1. İspirtohane Binası için müdahale yöntemlerinin analiz tablosu

Yapıya Ait Bilgiler	Yapının Adı			Konum	
	İspirtohane			İl	İstanbul
Tanımı	Yapım Amacı ve Türü			İlçe / Semt	Ataköy / Bakırköy
	Özgün İşlevi			Ada, Pafta, Parsel	1185 ada, 5178 pafta, 1 parsel
Y. Kullanımı	Yapım Yılı				
	Mimar				
	Bugünkü Adı				
	Yeni İşlevi				
	Mülkiyeti				
Y. Kullanım Programı	Restorasyon Tarihi				
	Projenin Müellifi				
Y. Kullanım Programı	Zemin Kat				
	Üst Kat				
	Bodrum Kat				
Kat Planları	1- Giriş Holü				
	2- Çok Amaçlı Salon				
	3- Derslik				
Yapıya Ait Çizimler	4- Çalışma Odası				
	5- Yönetim				
	6- Wc / Lavabo				
Kesitler	7- Geçit/Kalıcı Sergi				
	8- Dinlenme/Bekleme				
	9- Öğr. Üye Odaları				
Kesitler	10- Prova/Çalışma Sal.				
	3- Derslik				
	4- Çalışma Odası				
Kesitler	9- Öğr. Üye Toplantı C.				
	11- Depo				
	12- Teknik Servis				
Kesitler	Restitüsyon				
	Rölöve				
	Restorasyon				
Kesitler					

■ Temizleme ■ Ekleme ■ Bütünleme ■ Temizlenmeyen dönem ekleri ■ Kaldırılan özgün mimari elemanlar ■ Özgün mimari elemanlarda boşaltmalar

Tablo 2. İspirtohane Binası için mekânsal kurguya müdahale analiz tablosu

Mekansal Kurguya Müdahaleler				Ekleme							Boşaltma/Kaldırma								
Mekan Grubu	M. Adı ve Birim Sayısı	Mekandan Fotoğraf	Mekan Konumu	Mekan Oluşumu	Kısmi Etker		Bölücü Eleman Etkeri			Sirk. El. Etkeri	Kısmi Boşaltma		Böl. El. Kald.	Sirk. El. Kald.					
					Kapı/Penc. İptali	Açıklık Doldurma	Döşemede ek	Yeni kot	Kısmi Düşey Böl.	Tümel Düşey Böl.	Kısmi Yatay Böl.	Tümel Yatay Böl.	Kısmi Asma Tavan	Asma Tavan	Merdiven	Asansör	Rampa, Köprü	Kapı/Penc. Acma	Duvarda Boşaltma
Sirkülasyon Mekanları	1																		
	1																		
	1																		
	1																		
Ortak Kullanım Mekanları	1																		
	6																		
	1																		
	1																		
	1																		
	1																		
Özel Mekanlar	1																		
	1																		

Ağırlıklı olarak ortak kullanım mekanları ve ıslak hacimlerde görülen kısmi ekler (Şekil 8), yeni işlev kurgusundaki mekanları oluşturabilmek için giriş holünün kuzey ve güney kısmını ayıran duvarlar arasındaki boşlukların kapatılması ve güney kısmından üst kata çıkan ancak günümüze ulaşmayan merdiven boşluğunun kapatılması şeklinde olmuştur.

Şekil 8. Kısmi eklemelerin mekan gruplarına (sağda) ve türlerine (solda) göre dağılımı

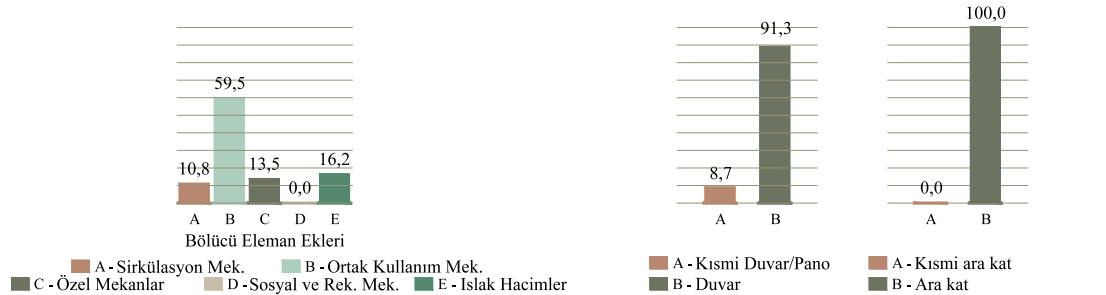
Kısmi boşaltmalara ise ağırlıklı olarak sirkülasyon mekanlarında rastlanmaktadır (Şekil 9). Giriş holünden üst kata ulaşımı sağlamak için yerleştirilen yeni merdiven nedeniyle özgün volta döşemede yapılan boşaltma, giriş holünün güney duvarında derslikler için oluşturulan koridora ulaşmak için açılan boşluk ve bodrum katta özgün halinde bahçeden ulaşılan mekana geçiş yapmak için duvarda oluşturulan açıklık sirkülasyon mekanlarındaki kısmi boşaltmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Üst katın kuzey ve güney kısmındaki mekanların ışık alması için çatıda açılan yeni pencereler ise özel mekanlar ve ortak kullanım mekanlarına denk gelen kısmi boşaltmalardır.

Şekil 9. Kısmi boşaltmaların mekan gruplarına (sağda) ve türlerine (solda) göre dağılımı

• Bölücü eleman ekleri ve kaldırılan bölücü elemanlar

Yeni işlev kurgusu nedeniyle bir takım bölücü elemanlar eklendiği, bazı özgün bölücü elemanların ise kaldırıldığı görülmektedir.

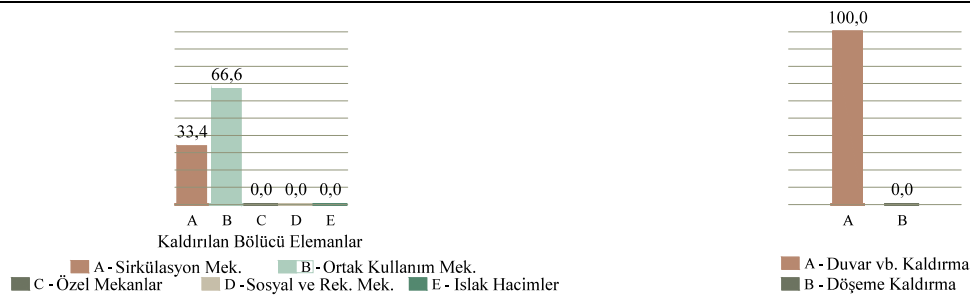
Şekil 10. Bölücü eleman eklerinin mekan gruplarına (sağda) ve türlerine (solda) göre dağılımı

Bu elemanların türlerine göre dağılımına bakıldığında bölücü eleman eklerinin düşeyde neredeyse tamamının duvarlar olduğu, çok azının ise tavana kadar uzanmayan kısmi panolar şeklinde kullanıldığı, yatayda ise tamamının ara kat döşemesi olduğu (Şekil 10), kaldırılan bölücü elemanların ise bazı özgün duvarlar olduğu (Şekil 11) görülmektedir.

Ağırlıklı olarak ortak kullanım mekanlarında kullanılan bölücü eleman ekleri (Şekil 10) bodrum katta ve giriş katının güney kısmında, derslikleri, çalışma odalarını ve bu mekanlara bağlantıyı sağlayan koridorları oluşturabilmek için özgün mekanı düşeyde boylu boyuna bölen duvarlar şeklinde olmuş ve özgün plan şemasının algılanmasını engellemiş, yatayda ise giriş katının güney ve kuzey mekanlarını boydan boya bölen ara kat döşemesi olmuş ve özgün mekan hacminin algılanmasını etkilemiştir. Islak hacimlerde ise tavana kadar uzanmayan kısmi panolar bölücü elemanlar olarak tercih edilmiştir.

Ağırlıklı olarak ortak kullanım mekanlarında kullanılan bölücü eleman ekleri (Şekil 10) bodrum katta ve giriş katının güney kısmında, derslikleri, çalışma odalarını ve bu mekanlara bağlantıyı sağlayan koridorları oluşturabilmek için özgün mekanı düşeyde boylu boyuna bölen duvarlar şeklinde olmuş ve özgün plan şemasının algılanmasını engellemiş, yatayda ise giriş katının güney ve kuzey mekanlarını boydan boya bölen ara kat döşemesi olmuş ve özgün mekan hacminin algılanmasını etkilemiştir. Islak hacimlerde ise tavana kadar uzanmayan kısmi panolar bölücü elemanlar olarak tercih edilmiştir.

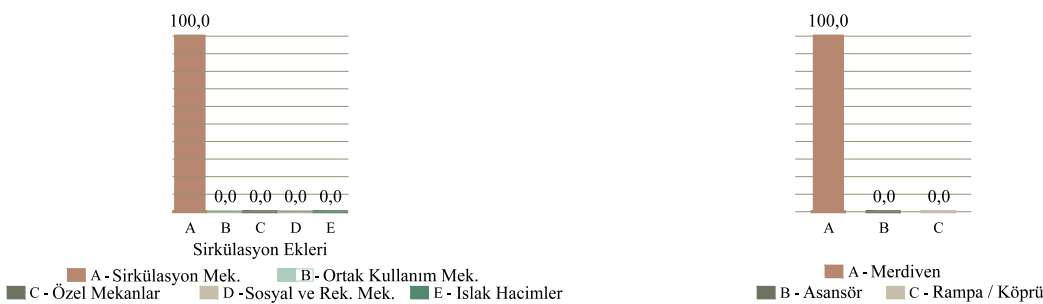
Bölücü eleman eklerinde olduğu gibi kaldırılan özgün elemanlarda da ağırlık ortak kullanım mekanlarında rastlanmaktadır (Şekil 11). Giriş katının güney ve kuzey kısmındaki mekanlarda yapının önceki restorasyonunda kaldırılan özgün bölücü duvarlar, yeniden kullanım projesinde çok amaçlı salon, derslikler ve çalışma odalarının bulunduğu mekanlara denk gelmesi nedeniyle tamamlanmamıştır.

Şekil 11. Kaldırılan bölücü eleman eklerinin mekan gruplarına (sağda) ve türlerine (solda) göre dağılımı

• Sirkülasyon ekleri ve kaldırılan sirkülasyon elemanları:

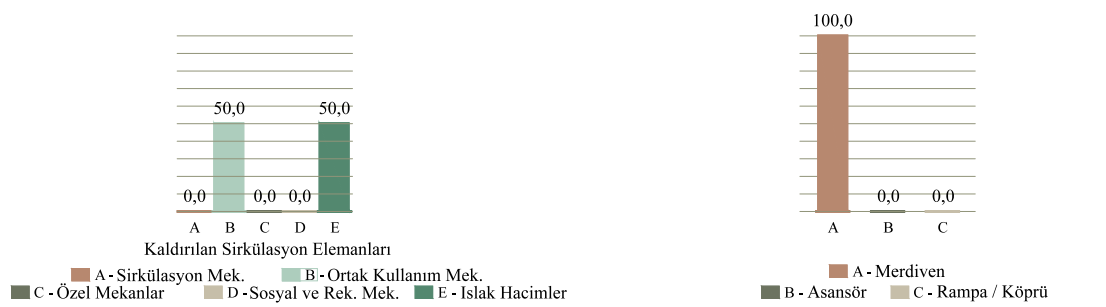
Yapıya yeni merdiven ve basamaklar eklendiği gibi günümüze ulaşmadığı halde tamamlanmayan özgün merdivenlerinde olduğu görülmektedir.

Şekil 12. Sirkülasyon eklerinin mekan gruplarına (sağda) ve türlerine (solda) göre dağılımı

Sadece sirkülasyon mekanlarında rastlanan bu ekler (Şekil 12), ana girişin olduğu holden üst kata bağlantı sağlamak amacıyla önceki kullanımında eklenen ancak yeniden kullanımında da işlevsel olduğu için korunan merdiven ile bodrum katta alt katta kalan çalışma odalarına ulaşmak için koridora eklenen basamaklardan oluşmaktadır. Yapının iki katlı olması nedeniyle asansör eklenmediği, engelli erişimi içinse merdivenlere katlanabilir özel bir düzenek yerleştirildiği görülmektedir.

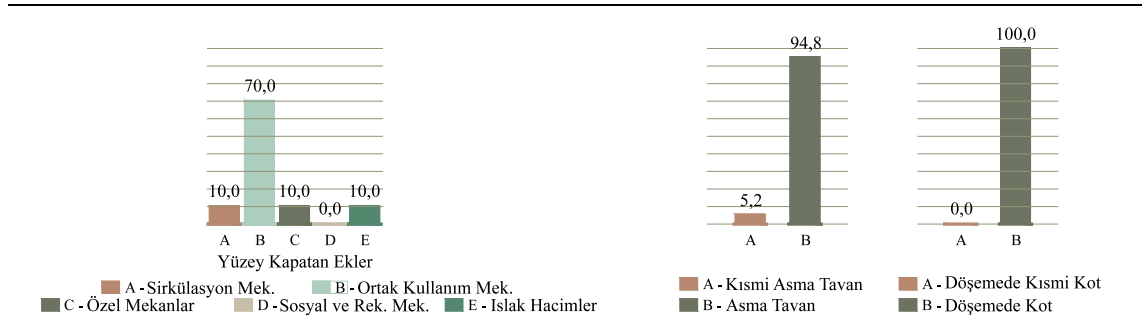
Kaldırılan özgün sirkülasyon elemanları ise ortak kullanım mekanları ve ıslak hacimlere denk gelmektedir (Şekil 13). Ana girişin güney kısmındaki mekandan çatı katına bağlantı sağlayan ancak önceki restorasyonda kaldırıldığı için günümüze ulaşmayan ve yeniden kullanımında da tamamlanmayan ana merdiven ile yeni kurgusunda iç mekanla ilişkilendirilen bodrum kattaki bağımsız mekanın özgün halinde bahçeden bağlantısını sağlayan merdivenin kaldırılması şeklinde olmuştur.

Şekil 13. Kaldırılan sirkülasyon elemanlarının mekan gruplarına (sağda) ve türlerine (solda) göre dağılımı.

• Yüzey kapatan ekler:

Yapının restorasyonu sonrasında bazı mekanlarda özgün tavanı bazı mekanlarda ise özgün döşemeyi kaplayan ekler yapılmıştır. Bunların türlerine bakıldığında ise tavan yüzeyinde asma tavan ile nadiren kısmi asma tavan, döşemede ise kotlamalar oluşturan platformlar kullanıldığı görülmektedir (Şekil 14).

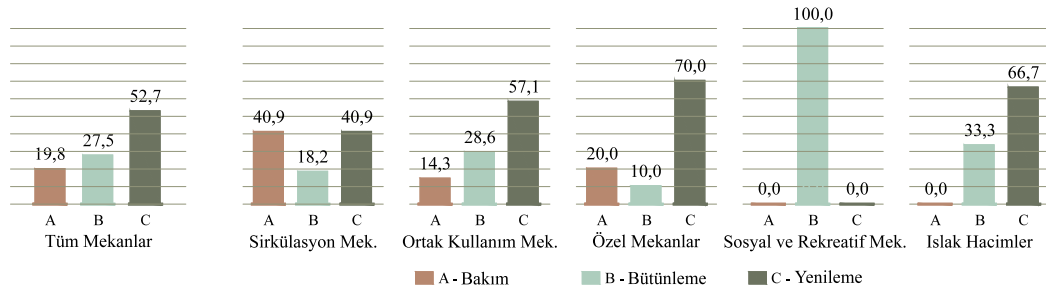
Şekil 14. Yüzey kapatan eklerin mekan gruplarına (sağda) ve türlerine (solda) göre dağılımı.

Ağırlıklı olarak ortak kullanım mekanlarında görülen bu ekler (Şekil 14) bodrum katta çalışma odaları ve toplantı salonunda, giriş katta güneyde derslikler ve koridorda, kuzeyde çok amaçlı salonda özgün volta döşeme dokusunu tümüyle kapatan asma tavanlardır. Bu asma tavan sadece bodrum kat koridorunun bir kısmında özgün volta döşemenin algılanacağı şekilde kısmen uygulanmıştır. Ayrıca çok amaçlı salonda farklı kotlar oluşturmak içinde platformlar kullanılarak özgün döşemenin üstü de örtülmüştür.

c. Strüktür ve Elemanlara Müdahaleler Açısından Değerlendirme

Yapının yeniden kullanımına yönelik restorasyonunda özgün mimari strüktür ve elemanlara bakım çalışmalarının yanı sıra bütünleme ve yenileme gibi onarım çalışmalarının yapıldığı, yeni mimari strüktür ve elemanların da kullanıldığı görülmektedir.

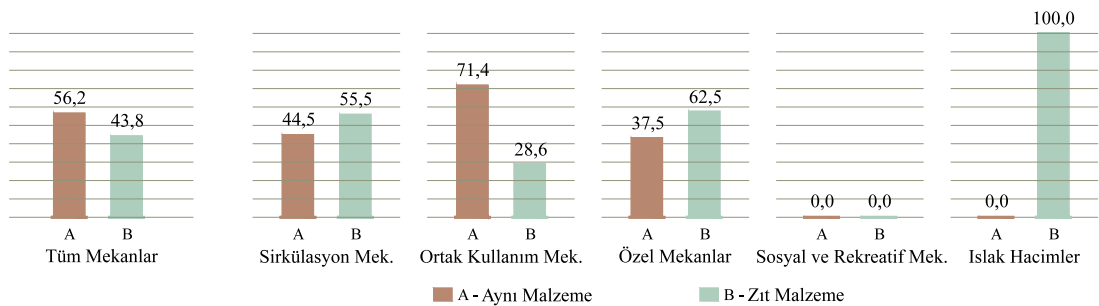
Özgün mimari strüktür ve elemanlara müdahale biçimleri değerlendirildiğinde ağırlıklı olarak yenileme çalışmalarının yapıldığı, mekan gruplarına göre dağılımına bakıldığında ise ortak kullanım mekanları, özel mekanlar ve ıslak hacimlerde ağırlıklı olarak yenileme çalışmalarının yapıldığı, sirkülasyon mekanlarında ise bakım ve yenileme çalışmalarının eşdeğer olduğu görülmektedir. Sosyal ve rekreatif mekanlarında ise tamamen bütünleme çalışmaları yapılmıştır (Şekil 15).

Şekil 15. Mimari strüktür ve elemanlara müdahale türlerinin yapı ve mekan gruplarına göre dağılımı.

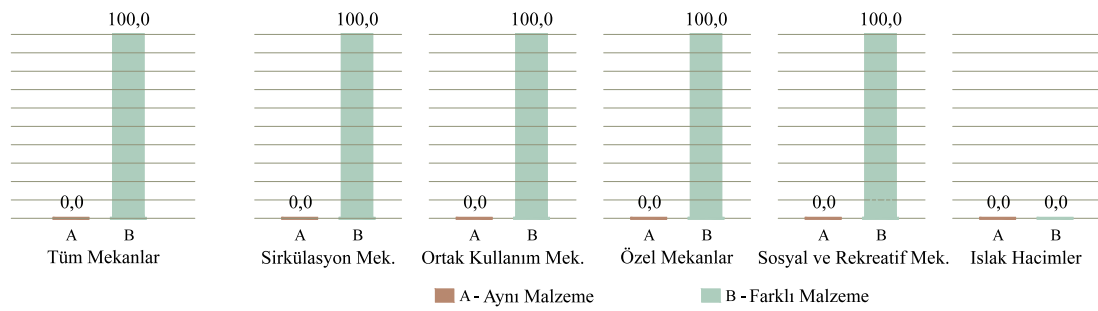
Müdahale biçimlerinin mimari elemanlara göre dağılımına baktığımızda ise volta döşeme, çelik kolon, çelik kiriş ve ahşap çatı makası gibi yapının özgün kimliğini oluşturan özgün elemanlarda ağırlıklı olarak bakım çalışmaları yapıldığı, sıvalı duvarların aynı malzemeye, dökme mozaik zeminin ise farklı malzemelerle yenilendiği, pencere doğramaları, kapı ve günümüze ulaşmayan doğu cephesindeki çıkmanın tüm mimari elemanlarının bütünleme çalışmalarında ise özgünden farklı zıt malzemeler kullanıldığı görülmektedir. Sonradan eklenen merdivenler ve kapılarda zıt malzemeler kullanılırken duvarlarda özgün duvarlarla benzer sıvalı duvarlar kullanılmıştır.

Özgün mimari strüktür ve elemanların yenileme çalışmalarında yapının tümü değerlendirildiğinde ağırlıklı olarak aynı malzemelerin tercih edildiği, mekan gruplarına göre dağılımına bakıldığında ise ortak kullanım mekanlarında benzer malzemelerin, sirkülasyon mekanları ve özel mekanlarda ise zıt malzemelerin ağırlıklı olarak kullanıldığı, ıslak hacimlerin ise tamamında özgün elemanlardan farklı zıt malzemeler kullanıldığı görülmektedir (Şekil 16).

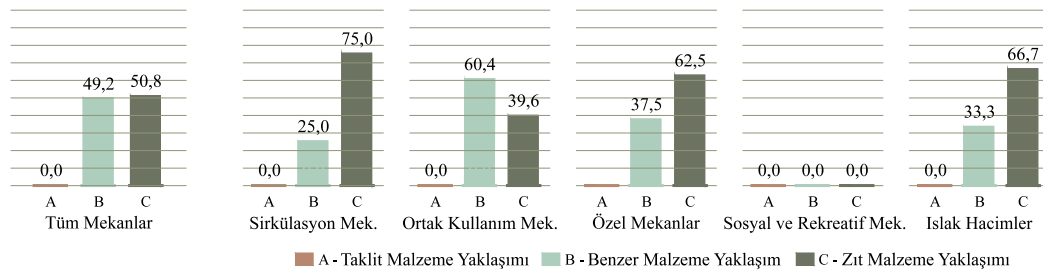
Şekil 16. Mimari strüktür ve elemanların yenileme çalışmalarında malzeme seçim yaklaşımları ve mekan gruplarına göre dağılımı.

Özgün mimari strüktür ve elemanların bütünleme çalışmalarında ise hem yapının tümü değerlendirildiğinde hem de mekan gruplarına göre dağılımına bakıldığında günümüz teknolojiyle uygulanmış özgün malzemeden farklı, zıt malzemeler kullanıldığı görülmektedir (Şekil 17).

Şekil 17. Mimari strüktür ve elemanların bütünleme çalışmalarında malzeme seçim yaklaşımları ve mekan gruplarına göre dağılımı.

Yeni eklenen mimari elemanlara bakıldığında benzer ve zıt malzemelerin eşdeğer sıklıkla kullanıldığı, özgünü taklit eden malzemelerin ise hiç kullanılmadığı, mekan gruplarına göre dağılımına bakıldığında ise sirkülasyon mekanları, özel mekanlar ve ıslak hacimlerde ağırlıklı olarak zıt malzemeler, ortak kullanım mekanlarında ise benzer malzemeler kullanıldığı görülmektedir (Şekil 18).

Şekil 18. Yeni eklenen mimari elemanların malzeme seçim yaklaşımları ve mekan gruplarına göre dağılımı.

5. Sonuçlar ve Öneriler

Elde edilen bugular değerlendirildiğinde İspirtohane Binasının yeniden kullanım çalışmaları nedeniyle iç mekanda maruz kaldığı etkileri şu şekilde sıralayabiliriz;

a. Uygulanan müdahale yöntemleri açısından;

Yapının önceki kullanımından kaynaklı niteliksiz dönem eklerinin temizlendiği, yapısal bozulmaların engellendiği, sağlamlaştırma ve bütünleme işlemlerinin yapıldığı, yeni işlev programlarına bağlı olarak yeni mimari elemanların eklendiği, yapının önceki kullanımlarında eklenmesine rağmen yeni kullanımı için işlevsel bulunan yeni merdiven ve ara kat döşemesinin ise kaldırılmadığı görülmektedir.

b. Mekânsal kurguya müdahaleler açısından;

Mekânsal kurguya müdahale açısından değerlendirildiğinde, doğu cephesinde var olduğu restitüsyon çalışmalarında belgelenen ve bu nedenle bütünleme tekniğiyle tamamlanan çıkmanın günümüz malzeme ve tekniği ile uygulanması nedeniyle eski-yeni ilişkisini net şekilde algılatması ve yapı bütünlüğü koruması açısından önemli olduğu, fakat ağırlıklı olarak ortak kullanım mekanlarının kısmen ise özel mekanlar ve ıslak hacimlerin yapı özgün kurgusuyla uyuşmaması nedeniyle bir takım müdahaleler gerektirdiği ve bu müdahaleler sonucunda,

- Özellikle ortak kullanım mekanları ve özel mekanlarda ihtiyaç duyulan mekanları oluşturabilmek için düşeyde ve yatayda kullanılan bölücü elemanlar nedeniyle özgün mekan boyutları algısının kaybedildiği,
- Bu bölücü elemanların özgün mimari elemanlara teması nedeniyle zarar verdiği,

- Yine ağırlıklı olarak ortak kullanım mekanları ve özel mekanlarda kullanılan asma tavanların yatayda özgün mekan hacminin algısını etkilediği ve özgün tavan dokusunu gizlediği,
- Bodrum kata ulaşılan özgün kapının iptal edilerek merdivenin kaldırılması, bazı özgün duvar yüzeylerindeki açıklıkların kapatılması, bazı özgün duvarlarda ise yeni açıklıklar oluşturulması gibi kısmi eklerin yanı sıra sirkülasyon mekanlarına eklenen yeni merdiven için özgün döşemede boşaltmanın yapıldığı

için özgün yapıyı olumsuz etkilediği görülmektedir.

c. Mimari strüktür ve elemanlara müdahaleler açısından:

- Yapıların tamamında, işlevleri gereği tüm kullanıcılar tarafından yoğun şekilde kullanılan sirkülasyon mekanları ile sosyal ve rekreatif mekanlarında, duvar, kolon, giriş, çatı makası vb. gibi tarihi endüstri yapılarının kimliğini oluşturan özgün elemanların ağırlıklı olarak bakım yapılarak korunduğu,
- Tüm mekan gruplarında ki bütünleme çalışmalarının yanı sıra sirkülasyon mekanları ve özel mekanları yenileme çalışmalarında da ağırlıklı olarak günümüz malzemeleri tercih edilerek zıtlık oluşturulduğu için eski-yeni ilişkisinin kurularak özgün malzemelerden kolaylıkla ayrılabilirdiği

gibi olumlu etkilerin yanı sıra,

- Ortak kullanım mekanlarına yeni eklenen mimari elemanların özgün ile benzer olmaları nedeniyle özgün elemanlardan ayırt edilemediği ve eski-yeni ilişkisinin kurulamadığı,
- Ortak kullanım mekanları ve özel mekanlarda mimari strüktür ve elemanların ağırlıklı olarak yenilenmeleri nedeniyle özgün mekân algısının zayıfladığı,
- Islak hacimlerde özgün mimari strüktür ve elemanların yenilenmesi ve yeni mimari eleman kullanımının ağırlıkta olması nedeniyle özgün mekan algısının tamamen kaybolduğu

gibi özgün yapıya olumsuz etkilerin olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak gelişen ve değişen teknolojiye bağlı olarak, üretim tekniklerinin de değişmesiyle işlevini kaybederek kullanım dışı kalan ve bu nedenle zamanla tahrip olarak yok olma tehlikesiyle yüz yüze olan İstanbul Endüstri Yapılarının önemli örneklerinden biri olan İspirtohane Binasının, yeni bir işlevle değerlendirilerek toplum hayatına kazandırılması yeniden kullanımın yararlı bir boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yararın yanı sıra, çalışmamızın başında da belirttiğimiz gibi işlev seçimi ve uygulanan müdahale yöntem ve tekniklerden kaynaklanan bir takım olumsuz etkilere maruz kaldığı da görülmektedir.

Bu anlamda benzer uygulamalarda, yeni işlevin yapı iç mekânına olumsuz etkilerinin en aza indirilebilmesi için öneriler şöyle sıralanabilir:

a. Mekânsal kurgu açısından öneriler;

Özgün yapının mekansal kurgusunun korunabilmesi açısından yeni işlev kurgusunun özgün işlev kurgusuyla uyum göstermesi önemlidir. Bu nedenle yeni işlev seçiminde yapıya etkilerin çok iyi irdelenerek restorasyon projelerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Restorasyon çalışmaları esnasında işlev nedeniyle kurguya müdahale edilmesi gerekiyorsa da,

- Düşeyde kullanılacak bölücü elemanların sadece ihtiyaç duyulan mekân sınırlarını belirleyen, özgün mekânı tümünden bölerek algısını zedelemeyen, panel, alçak duvar, donatı vb. gibi elemanlar kullanılmalı,
- Yatayda kullanılacak bölücü elemanlarla oluşturulacak ara katlarda, mekân algısını zayıflatmayacak yoğunlukta, galeri boşluğu bırakan ve özgün duvardan kopararak duvar yüzeyinde yer alan kapı, pencere, niş vb gibi elemanların bütünle ilişkisinin algısını engellemeyen çözümler üretilmeli,
- Teknik sistem vb gibi konfor gereksinimleri için özgün malzeme ve hacim etkisini engelleyen asma tavanlar yerine tavanda yüzer elemanlarla çözümler üretilmeli,
- Ayrıca yeni işlev programının gereksinim duyduğu mekânları oluşturabilmek için düşeyde ve yatayda çok sayıda bölücü elemanlar kullanarak özgün mekân algısını etkileyen uygulamalar yerine, özgün yapıyla uyumlu ek binalar içerisinde çözümlenerek ağır yükler getirecek birimlerin iç mekâna etkileri azaltılabilir.

b. Özgün Mimari Strüktür ve elemanlara müdahaleler açısından öneriler;

Yapıların mimari özelliklerini yansıtan mevcut mimari strüktür ve elemanları mümkün oldukça bakım yapılarak korunmalı, dönem özelliklerini yansıtan çözümler getirilmelidir. Eğer mimari strüktür ve elemanlara müdahale edilmesi gerekiyor ise,

- Eksik mimari elemanların bütünlüme çalışmalarıyla tamamlanması söz konusu olduğunda özgünle aynı malzemeler yerine günün teknoloji ve malzemeleri kullanılarak özgün olanından ayırt edilebilerek yapının mimari özelliklerine zarar vermeyen uygulamalar yapılmalı,
- Yeni eklenen mimari elemanların yapıların mimari özelliklerini yansıtan özgün elemanlarla aynı teknik ve malzeme kullanılarak taklit yaklaşımlarından kaçınılmalı,
- Yeni eklenen mimari elemanların yapıların mimari özelliklerini yansıtan özgün mimari elemanlarla temasından kaçınılarak, hem geçmiş ve günümüz arasında bir ara kesit oluşturarak uyum sağlanmalı, hem de ileride ki restorasyon çalışmalarında kolayca temizlenerek özgün elemanlara zarar vermemesi sağlanmalıdır.

Kaynaklar

Akın, N., Kahya, Y. ve Salman, Y. (2002) "20. Yüzyıl Endüstri Mirasının Korunmasına Bir Örnek: Bakırköy İspirtohane Binası", *Arrademento Mimarlık*, 5, 110-116.

Altınok, Ü. (1998). *Binaların Yeniden Kullanımı*, YEM yayınları, İstanbul.

Alsaç, Ü. (1995). *Türkiye'de Restorasyon*, İletişim Yayınları, İstanbul.

Ahunbay, Z. (1996). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, YEM yayınları, İstanbul.

Ahunbay, Z. (1997). *Anıt maddesi*, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, I.Cilt, YEM Yayınları, İstanbul.

Bakırköy Musiki Vakfı (2009, 15 Mayıs) Erişim Adresi

<https://www.google.com/maps/place/Bakırköy+Musiki+Vakfı/@40.9849235,28.8439928,336m/data=!3m1!1e3!4m12!1m6!3m5!1s0x14caa35b2950368b:0xe2a9cb659154360f!2sCafe+İspirtohane!8m2!3d40.9849201!4d28.8446252!3m4!1s0x0:0xf2d0689bb8455cc5!8m2!3d40.9847992!4d28.8448325>

Başa, B.A. (2002). *Hızlı Gelişme Sürecinde İşlev Değiştirmeye Zorlanan yapıların Büyük kent Modeli İçinde İrdelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Dayev, P., Cruickshank, D. (1988). *Working With Old Buildings*, *The Architectural Review*, 1094, (4), 23-28.

Ersen, A. (1992). *Yeniden İşlevlendirilen Tarihi Yapılar*, *Modern Ekler ve Çağdaş Tasarım*, *Arrademento Dekorasyon*, 37, (5), 102-105.

Engin, E. (2009). *Tarihi Yapıların Yeniden Kullanımında İç Mekana Etkilerin İncelenmesi için Bir Yöntem Önerisi*; İstanbul Endüstri Yapıları Örneği, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Feilden, M.B. (2003). *Conservation of Historic Buildings*, Third Edition, Elsevier ; Architectural Press.

İTÜ Geliştirme Vakfı Ar-Ge İşletmesi (1998). *Bakırköy İspirtohane Binası "Konservatuar-Kültür Merkezi" Restorasyon ve Yeniden Kullanım Proje Raporu*, İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi, İstanbul.

- Kıran, S. (1993). Anıtsal yapılara Ek Yapı Tasarımı ve Ek Yapı Tasarımına Etki Eden Etkenler, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuban, D. (2000). Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu, Kuram ve Uygulama, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Kuleli, E. (1998). Özgün İşlevini Sürdüremeyen Anıtların Yeniden Kullanım Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Madran, E. ve Özgönül, N. (2005). Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, TMMOB Mimarlar Odası yayınları, Ankara.
- Omay Polat, E. E., Can, C. (2008). Modern Mimarlık Mirası Kavramı: Tanım ve Kapsam. Megaron YTÜ Mimarlık Fakültesi Elektronik Dergisi,(2), 177-186.
Erişim: <http://www.journalagent.com/megaron/pdfs/MEGARON-07078-ARTICLE-POLAT.pdf> (Ocak 21, 2009)
- İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi (1998), 5178 Pafta, 1185 Ada, 1 Parsel Nolu Dosya
- İTÜ Mimarlık Fakültesi İspirohane Ekibi (2000), Mimarlık, 294, 30-31.